# GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĖ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 47. Joi, 27 Fevruarie (11 Martie). 1886.

## Cestiunea naționalitățilorŭ și Maghiarii.

Maghiarii s'au lăudatŭ în parlamentŭ și în pressă, că s'au »împăcatŭ« și s'au „înfrățitŭ‘ cu Sêrbii din Ungaria. Reproducemŭ adĭ unŭ importantŭ articulŭ alŭ unui omŭ politicŭ sêrbŭ apărutŭ ḍilele aceste în „Allgemeine Zeitung“ din München, din care se póte vede lămuritŭ ce cugetă Sêrbii independențĭ asupra acestei ‚împăcărĭ‘ și „înfrățirĭ:«

I.

„De multă vreme nu se mai aude nimicŭ de luptele naționalitățilorŭ în Ungaria. Conducĕtorii de odinióră ai naționalitățilorŭ parte s'au retrasŭ, parte li s'a făcutŭ imposibilŭ prin aparatulŭ administrativŭ de a dobêndi unŭ mandatŭ. Ětă de ce 10 milióne de nemaghiarĭ nu suntŭ mai de locŭ representațĭ în dieta ungară. Afară de câțiva deputațĭ sașĭ, Românii au de presentŭ numai doi până la trei deputațĭ, Sêrbii numai unulŭ, ér Slovacii nicĭ unulŭ (scriitorulŭ articulului retace cu totulŭ politica de absistență a Românilorŭ din Transilvania — Red. Gaz. Trans.) Este sciutŭ, că partida guvernului se recrutéză mai multŭ din cercurile electorale ale naționalitățilorŭ mai alesŭ în Banatŭ și în Transilvania. Guvernulŭ combate ce-i dreptŭ la alegerĭ și opozițiunea maghiară, dér nicĭ pe departe nu se comitŭ fapte cu ea nelegiuirile, ce se comitŭ față cu candidații naționalitățilorŭ. Este o minune când unulŭ din aceștia póte reușì icĭ și colo, și astfelŭ décă cineva din sînulŭ naționalitățilorŭ voesce sĕ ajungă la vr'unŭ mandatŭ trebue sĕ se facă guvernamentalŭ. Acești deputațĭ servescŭ apoi partidei guvernului din Pesta ca stafage: că naționalitățile suntŭ „mulțumite,“ căcĭ acești deputațĭ întrebuințéză orĭ ce ocasiă spre a pledá pentru „idea de statŭ maghiarŭ“ și spre a accentua „frățietatea“ cu Maghiarii, cum făcù de curêndŭ deputatulŭ Sêrbŭ Szabovlyevicĭ . . .

Enunciațiunile luĭ Tisza, Apponyi și Szilágyi asupra cestiunii naționalitățilorŭ, făcute de curêndŭ în dietă, culminéză în pretensiunea, că acéstă cestiune s'ar puté „resolva“ numai prin aceea, că rassa maghiară va „întipărì“ caracterulŭ sĕu statului ungarŭ.

E clarŭ, că o asemenea soluțiune a cestiunei naționalitățilorŭ nu e nicĭ o soluțiune. Nu încape îndoială, forța statului póte sĕ înfrângă resistența naționalitățilorŭ, precum în parte a și înfrânt'o, dér periculele, ce le póte nasce cestiunea naționalitățilorŭ neresolvată în Ungaria, suntŭ neasĕmênatŭ mai marĭ, ca în cealaltă parte a monarchiei. Elementulŭ germanŭ în Austria este unŭ elementŭ de cultură și e și mai numerosŭ decâtŭ elementulŭ maghiarŭ în Ungaria. Și totușĭ cei din Austria au credutŭ de lipsă a pășì pe terêmulŭ concesiunilorŭ față cu naționalitățile.

Décă cei din Austria voiau se resolve cestiunea naționalitățilorŭ după receta Maghiarilorŭ, n'aveau decâtŭ a face din cestiunea naționalitățilorŭ o cestiune de putere. Așa au făcutŭ Maghiarii, dér departe de a fi resolvatŭ prin acésta cestiune naționalitățilorŭ, ei au făcut'o și mai periculósă, mai alesŭ în vederea cestiunei orientale neresolvate. În cealaltă parte a monarchiei, cestiunea naționalitățilorŭ e neasĕmênatŭ mai puținŭ periculósă ca în Ungaria, pentru că în Austria, contrastele naționale, orĭ câtŭ de rele arŭ fi, totușĭ se potŭ manifesta, în Ungaria însĕ orĭ ce mișcare a naționalitățilorŭ, chiar și pe terêmulŭ cu totulŭ nevinovatŭ alŭ culturei naționale este suprimată cu mână de ferŭ.

Și în acésta privință nu-i speranță, că lucrurile se vorŭ întórce spre mai bine. Acésta a dovedit'o cu destulă claritate discusiunea memorată în dietă. Décă niște ómenĭ așa de luminațĭ ca comitele Apponyi și Szilágyi potŭ sĕ susțină, că pentru naționalitățĭ numai o cultură maghiară póte fi și că dreptŭ este, că cu mijlócele statului sĕ se promoveze numai cultura maghiară, atuncĭ în adevĕrŭ, devine imposibilă o discusiune a cestiunei de naționalitate între Maghiarĭ și nemaghiarĭ.

Dér celŭ puținŭ acuma suntemŭ în clarŭ despre aceea cum stămŭ cu Maghiarii, scimŭ că în cestiunea naționalitățilorŭ guvernulŭ și opozițiunea mergŭ mână în mână și că toțĭ Maghiarii o privescŭ *ca o cestiune de putere*.

Față cu acestŭ punctŭ de vedere multŭ pomenita lege a naționalitățilorŭ n'a pututŭ ajunge la nicĭ o valóre. Ea a fostŭ dela începutŭ o literă mórtă și literă mórtă a rĕmasŭ timpŭ de 18 anĭ.... Când în anulŭ 1868 deputații naționalitățilorŭ n'au reușitŭ cu contra-propunerea lorŭ părăsiră cu toții sala dietei demonstrativŭ „în numele celorŭ 10 milióne de nemaghiarĭ“. Atuncĭ s'a adusŭ legea naționalitățilorŭ. Ea n'a mulțămitŭ nicĭ pe Maghiarĭ, nicĭ pe naționalitățĭ: pentru statulŭ naționalŭ maghiarŭ ea a mersŭ pré departe, pentru autonomia națională a municipiilorŭ, la care nisuiau naționalitățile, n'a făcutŭ nicĭ o concesiune. Singura concesiune pentru naționalitățĭ a fostŭ instrucțiunea în scólele primare și secundare. Dér acéstă concesiune s'a luatŭ érășĭ îndĕrĕtŭ prin legea pentru scólele poporale dela 1879 și cea pentru scólele secundare dela 1883. Nu s'a respectatŭ de altmintrelea nicĭ măcarŭ o singură disposițiune a legei de naționalitate cu privire la folosirea limbei materne. In anulŭ 1879 deputatulŭ românŭ Cosma a dovedìtŭ într'unŭ discursŭ, ce a duratŭ 2 óre și jumĕtate, cu casurĭ concrete că nicĭ măcarŭ unŭ singurŭ paragrafŭ alŭ legei de naționalitate n'a fostŭ respectatŭ de guvernŭ...“

## Broșura d-lui Mocsary.

(A Közmüvelödési egyletek és a nemzetiségi kérdés. Irta X. Y. Budapest, Kókai Lajos, 1886.)

(Urmare.)

O însemnată ispravă a guvernului Tisza, deși mai vechiă, a fostŭ disolvarea reuniunei »Slovenska Matica« și predarea averei ei comisiunei, ce se află sub conducerea lui Csaszka și Zsilinczky. »Matica a fostŭ o reuniune curatŭ culturală, asta nu o póte nimenĭ contesta, precum nicĭ aceea, că ea s'a înființatŭ prin jertfele ómenilorŭ sĕracĭ. Când în sînulŭ naționalitățilorŭ se înființéză astfelŭ de reuniunĭ, trebue sĕ ne bucurămŭ, deórece se simte mare lipsă pentru rĕspândirea culturei între ele, și însușĭ Kossuth ḍice: „Fiecare cultură din acéstă patriă contribue la totalitatea culturii patriei.« E o problemă a statului d'a promova astfelŭ de reuniunĭ și d'a le sprijini, ér nu d'ale suprima: este unŭ pasŭ totŭ așa de tristŭ, ca și odiosŭ, d'a suprima o reuniune, a cărei țintă este lățirea culturei și trebue fórte bine cumpĕnitŭ lucrulŭ, înainte de ce unŭ guvernŭ se hotăresce la unŭ asemenea pasŭ. Dér eu sunt de părere, că încă n'au secatŭ guvernului mijlócele d'a pune capĕtŭ așa numitelorŭ nisuințe dușmane statului, alŭ cărorŭ cuibŭ sĕ fi fostŭ, cum se ḍice, acéstă reuniune. Căcĭ, décă reuniunea a lățitŭ d. e. scrierĭ, care servéu unei agitațiunĭ periculóse, sĕ se fi condamnatŭ autorii, séu editorii, precum meritau, pe basa legii de pressă, dér a disolva reuniunea — asta a fostŭ o censură preventivă în cea mai aspră edițiune. Totŭ așa de puținŭ se póte contesta, că comisiunea formată de guvernŭ în loculŭ „Maticei“, nu póte fi eredele legalŭ alŭ „Maticei;« voința întemeiătorilorŭ n'a fostŭ, ca o comisiune instituită de guvernŭ sĕ dispună de banii lorŭ, séu sĕ lucreze tocmai într'unŭ sensŭ opusŭ intențiunilorŭ lorŭ. Sĕ replică la acésta, că și comisiunea lucréză în interesulŭ culturei Slovacilorŭ, deórece ea editéză cărțĭ slovace. Dér óre e eschisă posibilitatea, ca sĕ li se ḍică Slovacilorŭ în limba slovacă: »voi Slovacilorŭ încetațĭ d'a fi Slovacĭ, devenițĭ Maghiarĭ“ și că pentru acésta se servesce de limba slovacă numai de aceea, ca mai ușorŭ sĕ se pótă apropia de Slovacĭ. *Intréga procedură are timbrulŭ volniciei.*

O asemenea faptă a guvernului a fostŭ închiderea scólelorŭ numite »panslaviste“ din Turoțŭ-Sân-Mărtinŭ și din Rauschenbach (Röcze). Hotărîrea d'ale închide o luase adecă conventulŭ evangelicŭ, dér esecuțiunea, rolulŭ de pandurŭ îlŭ luase guvernulŭ. Asta a fostŭ în totŭ casulŭ o grea lovitură pentru naționalitatea slovacă și unŭ efluxŭ alŭ acelui curentŭ șovinisticŭ, care s'a ivitŭ de curêndŭ.... Autonomia protestantă este unŭ factorŭ de o valóre nemĕsurată pentru aplanarea contrastelorŭ dintre naționalitățĭ și de aceea este o crimă, vrednică de mórte, în contra națiunii, décă se țintesce la nimicirea autonomiei protestante, precum face Trefort, care se umilesce înaintea clerului catolicŭ, și Tisza, care stă ca dușmanŭ în fața orĭcărei administrațiunĭ de sine peste totŭ. Dér pe acésta nu se pune prețŭ și se cerŭ absurditățĭ dela luteranĭ. Și aceștia greșescŭ în aceea, că se lasă a fi sedușĭ prin larmă la pașĭ nesocotițĭ față cu Slovacii. Spre ce folosŭ ar servi d. e. ca sĕ se céră cu totă forța purtarea matriculelorŭ în limba maghiară, de ce sĕ se persecute în așa mĕsură scolarĭ nematurĭ séu singuraticĭ lărmuitorĭ cu mijlóce, a cărorŭ legalitate adeseorĭ e îndoiósă?....

Inchiderea scólelorŭ! O straniă operațiune de cultură; a astupa isvórele culturei! A închide calea culturei! dinaintea ómenilorŭ tinerĭ dotațĭ, cum au fostŭ d. e. aceia, carĭ s'au eliminatŭ din institutulŭ teologicŭ din Pojunŭ! Și acéstă mișcare se îndréptă peste totŭ în contra fiă-cărei scóle cu limba de instrucțiune slovacă, în vreme ce noi ne'ncetatŭ auḍimŭ asigurarea, până și în adunările reuniunilorŭ de cultură, că pentru lumea asta nu'i trăsnesce cuiva prin capŭ, d'a împedeca naționalitățile în cultivarea limbei lorŭ. Dér unde sĕ-șĭ cultive ele limba lorŭ, décă nu o învéță nicĭ în scóle și décă reuniunile lorŭ scolare li se disolva, ca fiindŭ conventicule de agitatorĭ panslaviștĭ? Cum sĕ predice cuvêntulŭ lui Dumneḍeu séu sĕ instrueze pe copii acelŭ preotŭ séu învĕțătorŭ, décă i se ia posibilitatea d'a se cultiva în limba aceea, în care are sĕ vorbéscă către poporŭ? Décă e seriósă asigurarea, că mai bucurosŭ vremŭ sĕ scimŭ naționalitățile cultivate, decâtŭ sĕ rĕmână îndĕrĕtŭ pe o mai mică tréptă de cultură, atuncĭ zace în interesulŭ nostru propriu d'a îngriji, ca naționalitățilorŭ sĕ nu le lipséscă instrucțiunea scolară în limba lorŭ, chiar noi sĕ înființămŭ și sĕ sprijinimŭ astfelŭ de scóle.

Guvernulŭ, autoritățile, corporațiunile organisate de orĭce soiu și societatea esercită la totŭ pasulŭ însutită presiune asupra naționalitățilorŭ. Și acésta se întêmplă fără deosebire de partidă și anume la alegerĭ. Indată ce se ivesce unŭ candidatŭ românŭ séu slovacŭ, imediatŭ e timbratŭ ca Dacoromânŭ séu Panslavistŭ și fiăcare partidă își socotesce ca unŭ meritŭ și nu puținŭ se fălesce, décă a isbutitŭ a înfrânge din arenă pe unŭ candidatŭ alŭ naționalitățilorŭ. Partidulŭ guvernamentalŭ crede, că a satisfăcutŭ patriotismului, décă face larmă, că Apponyi se încércă a-șĭ câștiga în Banatŭ naționalitățile pentru partidulŭ séu, cu tóte că cu nimicŭ nu se póte face mai bunŭ serviciu patriei, decâtŭ căutândŭ sĕ cuprindemŭ într'unŭ întregŭ diferitele naționalitățĭ pe terêmulŭ instrucțiunii. Partidulŭ independentŭ a apucatŭ o cale fórte greșită, făcêndŭ causă comună politică în contra naționalitățilorŭ, ér cu ocasiunea alegerilorŭ a comisŭ o mare greșélă, când a scosŭ afară din dietă pe veteranulŭ ei membru *Georgiu Popŭ*, luându'ĭ altŭ aderentŭ loculŭ.

(Va urmá.)

## Pacea dela Bucurescĭ.

Iată în întregulŭ sĕu textulŭ tractatului sêrbo-bulgarŭ:

In numele atotputernicului D-ḍeu, Maiestatea Sa Sultanulŭ, impĕratulŭ Osmanilorŭ, în calitatea sa de Suzeran alŭ principatului Bulgariei; Maiestatea Sa Regele Serbiei și Alteța Sa principele Bulgariei, inspirațĭ de aceeașĭ dorință, d'a restabili pacea între regatulŭ Serbiei și principatulŭ Bulgariei, au însărcinatŭ în acestŭ scopŭ, d'o parte Maiestatea Sa imperială Sultanulŭ pe Abdullah Madjid-pașa, begler-beg alŭ Rumeliei etc., ca întâiŭ delegatŭ; Alteța Sa principele Bulgariei pe d. Ioanŭ Evastatievŭ Geșow, directorŭ alŭ Băncei naționale Bulgare, etc., ca al doilea delegatŭ, a cărui alegere a fostŭ aprobată de Maiestatea Sa imperială Sultanulŭ; de altă parte Maiestatea Sa Regele Serbiei pe d. Cedoniel Mijatovicĭ, trimisŭ extraordinarŭ și ministru plenipotențiarŭ la Londra etc. ca delegatŭ alŭ sĕu. Aceștia au verificatŭ deplinele

lorŭ puterĭ, le-au găsitŭ în bună şi deplină formă şi au convenitŭ asupra următórelorŭ:

Articulŭ unicŭ. — Pacea între regatulŭ Serbiei şi principatulŭ Bulgariei s'a restabilitŭ din ḑiua semnării acestui tractatŭ.

Acestŭ actŭ se va ratifica şi ratificările vorŭ fi schimbate în Bucurescĭ după patru-spre-ḑece ḑile, séu şi mai curêndŭ de se va putea.

Ca dovadă despre acésta, delegaţii respectivĭ au semnatŭ acestŭ actŭ cu numele lorŭ şi au pusŭ sigilulŭ lorŭ.

Făcutŭ în Bucurescĭ, la 19 Februarie (3 Martie 1886.

(Semnaţĭ) *A. Madjid*, *I. Geşovŭ*, *C. Mijatovicĭ*.

## SCIRILE ḐILEI.

Ni se scriu următórele din comit. *Hunedórei*: „Se scie, că bieţii iconarĭ românĭ până acum au umblatŭ ţéra întrégă cu icóne, precum şi prin România, pentru ca din icóne sĕ'şĭ câştige pânea de tóte ḑilele şi sĕ-şĭ potă plăti dările şi aruncurile cele grele. Acum însĕ o aspră ordinaţiune ministerială, ce s'a trimisŭ tuturorŭ oficielorŭ administrative şi comandelorŭ de gendarmĭ, opresce vinderea icónelorŭ, ér autorităţile sĕ'i trimétă cu gendarmĭ acasă, de orĭ unde îi vorŭ găsi. Unŭ asemenea casŭ s'a întêmplatŭ la Dobra, unde gendarmii au arestatŭ pe doi iconarĭ, le-au luatŭ icónele, ér pe ei i-au escortatŭ la oficiulŭ solgăbirĕescŭ, de une apoi s'au trimisŭ sub escortă acasă. Sĕrmanii ómenĭ plângeu de fome, căcĭ din vêndarea icónelorŭ trăescŭ, şi bieţii Românĭ din Dobra le-au datŭ de mâncare pe drumŭ, ce-au avutŭ şi ei. Au începutŭ, cum vedemŭ, duşmanii noştri luptă şi în contra icónelorŭ nóstre. Nu cumva numai sfinţii unguresci au locŭ în acéstă ţéră? Séu voescŭ ca iconarii noştri sĕ pórte 'n cârcă pe Tisza-Trefort şi pe alţĭ sfinţĭ împintenaţĭ? Amŭ ajunsŭ vremile păgânilorŭ."

—x—

»Bisericei şi Scólei« din Aradŭ i se scrie, că zelosulŭ şi bravulŭ învĕţătorŭ, din comuna Crisciorŭ, comitatulŭ Bihorului, d-lŭ Petru Bogdanŭ, însufleţitŭ de iubire faţă de poporulŭ din care face parte, ca unŭ adevĕratŭ apostolŭ alŭ culturei naţionalĭ, — şi dotatŭ fiindŭ de D-ḑeu cu o stare materială îmbucurătóre, este decisŭ a face o fundaţiune scolară de o miiă florinĭ v. a. pe séma scólelorŭ nóstre din numita comună. Dea Dumneḑeu sĕ aibă mulţĭ imitatorĭ!

—x—

Ni se comunică următórele din Secusigiu: „Vestitulŭ intrigantŭ şi învĕţătorŭ suspendatŭ *Damaschinŭ Mărginenţiu* esoperase, în ce modŭ nu vréu sĕ spunŭ, unŭ stipendiu dela familia Mocioni pentru fiulŭ sĕu Titu, care cu chiu, cu vai abia a terminatŭ gimnasiulŭ. In acelaşĭ timpŭ însĕ acesta mai trăgea şi alte stipendii, bunăóră dela br. Sina din România ş. a., şi acésta într'unŭ timpŭ, când tată-sĕu ca învĕţătorŭ în Secusigiu avea unŭ venitŭ până la 1000 fl. Fiulŭ Titu, studentŭ în dreptŭ la Pesta, unde în momentulŭ acesta mai trage unŭ stipendiu naţionalŭ de 300 fl., fiindŭ de presentŭ acasă, *nu vorbesce românesce scuzându-se, că şi-a uitatŭ limba mamei.* Nu e nevoiă de comentarŭ, dér dau de scire acelora, carĭ împartŭ banii adunaţĭ din crunta sudóre a Românului, sĕ 'şĭ deschidă bine ochii când dau ajutorŭ, sĕ se informeze bine de tóte împrejurările familiare, materiale şi morale ale celui, pe care voescŭ a-lŭ ajuta, ca nu cumva sĕ crescă şérpe veninosŭ în sînulŭ naţiunei."

—x—

»Egyetértés« scrie, că „Kulturegyletulŭ" din Sigetulŭ Marmaţiei în 24 Februarie şi-a ţinutŭ adunarea generală sub preşedinţa fişpanului Lónyay, care a făcutŭ cunoscutŭ, că ministeriulŭ de interne a întăritŭ statutele „Kulturegyletului Marmaţianŭ«. Viceşpanulŭ Mihálka ţinŭ unŭ discursŭ, în care premărì înfiinţarea „Kulturegyletului« şi ḑise, »că elŭ e Valachŭ (?) de religiune gr. cat., dér adevĕratŭ Maghiarŭ; părtinesce cultivarea limbei valache, vorbesce (?) valacheşte décă e de lipsă, iubesce (?) pe fraţii sei, dér nu doresce, ca totŭ mereu sĕ auḑă cuvêntulŭ „naţionalitate". „Suntemŭ Maghiarĭ, suntemŭ patrioţĭ aicea în Maramurĕşŭ; Maghiarulŭ, Valachulŭ, Ruténulŭ deopotrivă îşĭ iubescŭ patria lorŭ. O dorinţă avem toţĭ: sĕ trăéscă şi se 'nflorescă patria maghiară!« Sala rĕsuna de aplause la sfêrşitulŭ acestui discursŭ bombasticŭ. Mai în urmă apoi s'a hotărîtŭ sĕ se trimiţă mai multe mii de liste în tótă ţéra, pentru de a face colectă. —Ţinemŭ a spune, că Valahĭ uscăturĭ nu recunóscemŭ şi Românii sĕ nu se lase a fi muşcaţĭ de inimă de şérpele maghiarisării; dácă vréu sĕ dea banĭ, sĕ dea pentru cultura lorŭ românéscă; sĕ se feréscă d'a-şĭ atrage blestemele naţiunei române asupra capetelorŭ lorŭ.

—x—

In 3 Martie n. gâdele Kozarek *a esecutatŭ* în *Bistriţa* prin spênḑurare pe ucigaşulŭ Teodorŭ *Moldovanŭ*, care în 13 Septemvre 1884 omorîse pe ḑilerulŭ Hurubanŭ.

—x—

Lui »Egyetértés" i se scrie, că balulŭ casinei române din Beiuşŭ a avutŭ unŭ splendidŭ succesŭ moralŭ şi materialŭ. »Românii şi Maghiarii din acestŭ cercŭ trăescŭ în cea mai bună armoniă", ḑice „Egyetértés«.— Óre aşa sĕ fiă? După cele întêmplate în véra anului trecutŭ cu alegerile de notarŭ în douĕ cercurĭ, cu ruşinósa faptă, cu care l'au întêmpinatŭ Maghiarii cu solgăbirĕulŭ în frunte pe episcopulŭ românŭ din Oradea mare şi după trista sinucidere a fostului notarŭ S. Mangra, care a provenitŭ din insultele şi persecuţiunile neîntrerupte ale Maghiarilorŭ, — noi n'amŭ crede, ca Românii Beiuşenĭ sĕ fiă atâtŭ de servilĭ, sĕ se căciuléscă şi acum Maghiarilorŭ. Celŭ ce a scrisŭ lui „Egyetértés« trebue că alérgă după vr'unŭ osŭ de rosŭ patrioticŭ.

—x—

Mare sensaţiune a produsŭ sinuciderea căpitanului de artileriă Iulius *Gerstel*, decoratŭ cu marea medaliă de argintŭ pentru vitejiă, care se afla în garnisóna *Vienei*. Pentru o mică abatere, numitulŭ căpitanŭ, care e bine cunoscutŭ în cercurile române din Braşovŭ, se afla în cercetare judecătoréscă, dér pe piciorŭ liberŭ. In 4 Martie a fostŭ citatŭ înaintea tribunalului de rĕsboiu, ca sĕ şĭ auḑă sentinţa. Genstel s'a presentatŭ în mare ţinută, cu trei decoraţiunĭ pe peptŭ. O mică pedépsă i se dete, care l'ar fi ţinutŭ în casă câteva ḑile. Căpitanulŭ ascultà liniştitŭ sentinţa, eşì apoi în camera d'alăturĭ şi trăgêndu-şĭ cu revolverulŭ unŭ glonţŭ în têmpla dréptă, căḑu mortŭ pe scândurĭ. Gerstel a fostŭ în Braşovŭ ca sublocotenentŭ şi locotenentŭ dela 1872 mai mulţĭ anĭ şi era fórte iubitŭ şi stimatŭ, atâtŭ între militarĭ, câtŭ şi între civilĭ.

—0—

Dumineca trecută a fostŭ mare întrunire a *oposiţiei coalisate* în sala Joji, care a fostŭ cercetată de unŭ numĕrosŭ şi alesŭ publicŭ. Au vorbitŭ d-nii Dumitru Brătianu, Vernescu, Alesandru Lahovari. In fine adunarea primì unanimŭ între aplause următórea *resoluţiune* propusă de d. Ilariu Isvoranu: „In urma discursurilorŭ rostite şi în vederea relelorŭ, ce bântue neîndurată România, Adunarea promite, fără reservă, oposiţiilorŭ aliate asistenţa şi concursulŭ sĕu pentru rĕsturnarea guvernului actualŭ; şi cu respectulŭ şi devotamentulŭ cuvenitŭ m. s. Regelui, 'i chiamă atenţiunea şi binevoitórea sa ocrotire spre a se pune capĕtŭ regimului personalŭ şi despoticŭ, ce ne cârmueşte, regimŭ, care în întru corupe şi sărăceşte ţéra, ér în afară o discreditéză cu desĕvêrşire.»

—x—

Extragemŭ următórele dintr'o corespondenţă, pe care „Românulŭ" o primeşte din Sofia: In ḑiua de 1 (13) Februariu a sositŭ în Sofia la „Grand Hotel de Bulgaria" o dómnă numită Măndica Georgescu, declarândŭ, că este Româncă din Bucurescĭ, şi cerŭ comisionarului hotelului sĕ ducă o cartă de visită la unŭ oficerŭ, profesorŭ la scóla militară. Comisionarulŭ a luatŭ această carte de visită şi a dat'o oficerului, ḑicêndŭ, că această dómnă îlŭ poftesce la hotelŭ Bulgaria. Oficerulŭ a rĕspunsŭ supĕratŭ: »Spune'i, că décă are necesitate sĕ mĕ vaḑă, sĕ vină la mine, căcĭ nu 'mĭ este cunoscutŭ acestŭ nume.« Comisionarulŭ s'a întorsŭ cu rĕspunsulŭ şi d-na Măndica a cerutŭ sĕ îi aducă o birjă şi însoţită de comisionarŭ a mersŭ la oficerŭ, cu care s'a întreţinutŭ mai multŭ timpŭ. Totŭ în această ḑi d-na Măndica a făcutŭ cunoşcinţă cu domnulŭ inginerŭ Cirici, care a venitŭ de mai multe orĭ pe la d-sa. La 3 (15) Februariu, nóptea la orele 2 şi jumĕtate, d-na Măndica a cerutŭ unŭ faitonŭ cu 4 cai pentru a putea merge grabnicŭ la Lompalanca. In ḑiua de 10 (22) Februariu s'a aflatŭ, că acestŭ oficerŭ este născutŭ Sêrbŭ, a studiatŭ în Rusia, şi elŭ, asociatŭ cu inginerulŭ Cirici, ar fi datŭ tóte planurile de bătaiă şi de posiţiunĭ bulgare în mâna d-nei Măndica Georgescu, pentru a le transporta în Serbia. Oficerulŭ este acum arestatŭ la garda principală, care esta lângă palatŭ. Judecătorii, câtŭ şi procurorulŭ militarŭ, cercetează afacerea. Inginerulŭ Cirici şi d-na Măndica au dispărutŭ.

## Reforma administrativă.

Bela *Grünwald*: Incă nu s'a desbătutŭ nicĭ unŭ proiectŭ de lege, care sĕ fi provocatŭ în ţéră mai mare nelinişte, decâtŭ acesta. Elŭ a deschisŭ ochii ómenilorŭ şi vedemŭ aḑĭ starea regimului cu totulŭ în altă lumină decâtŭ până acum. Naţiunea vede, că ceea, ce a ţinutŭ ea până acum de autonomiă, nu este autonomiă, că ceea, ce a privitŭ ea până acum de o garanţiă a libertăţii, a fostŭ numai unŭ instrumentŭ de volniciă. In 1870 s'a vorbitŭ de împăcarea instituţiunii comitatului cu regimulŭ parlamentarŭ responsabilŭ, despre asigurarea esecutării legilorŭ, despre crearea garanţiilorŭ libertăţii ş. a. In realitate s'a făcutŭ contrarulŭ. In cerculŭ guvernului a trăitŭ tradiţiunea, că comitatulŭ e unŭ duşmanŭ alŭ puterei guvernului; în comitatŭ a trăitŭ tradiţiunea că guvernulŭ e unŭ duşmanŭ alŭ comitatului şi unŭ periculŭ pentru libertatea generală. Din lupta ăstorŭ douĕ concepţiunĭ a eşitŭ legea din 1870. Concepţiunea comitatelorŭ a isbutitŭ a paralisa guvernulŭ în realisarea intereselorŭ generale; concepţiunea cercurilorŭ guvernului a isbutitŭ a desbrăca instituţiunea comitatului de orĭce independenţă.

Cum se scie municipiele suntŭ supuse guvernului, dér au dreptulŭ a refusa esecutarea ordinaţiunilorŭ guvernului. Astfelŭ s'a păstratŭ acéstă vechiă praxă din timpulŭ absolutismului, pe când noi aveamŭ deja unŭ guvernŭ parlamentarŭ naţionalŭ. Acestŭ dreptŭ alŭ municipielorŭ ar fi făcutŭ imposibilă guvernarea; dér s'a îndreptatŭ lucrulŭ prin aceea, că legea împuternicesce pe fişpanŭ a suspenda pe funcţionarii neascultătorĭ, a'i înlătura şi înlocui cu alţii. Legea a împedecatŭ aşadéră activitatea guvernului, fără a asigura libertatea generală; căcĭ permiţêndu-se, că fişpanulŭ sĕ pună a se esecuta eventualŭ chiarŭ şi ordinaţiunĭ ilegale prin mijlóce escepţionale, s'a întrodusŭ în instituţiunea comitatului spiritulŭ forţei şi volniciei.

Totŭ aşa de periculóse au fostŭ disposiţiunile legii din 1870 şi pentru administrarea de sine. Negligêndu-se a se pune administraţiunea de sine sub scutulŭ unui tribunalŭ independentŭ, trecêndu-se o mare parte din agendele statului în sfera autonomiei municipale şi creându-se o autonomiă, care nicĭ măcarŭ financiarŭ n'a fostŭ de sine stătătóre, i-au oferitŭ guvernului destule ocasiunĭ, d'a pune sub epitropiă municipiele. Astfelŭ, cu tótă alegerea funcţionarilorŭ, a desvoltatŭ guvernulŭ o mĕsură de centralisare, cum nu se găsesce în nicĭ unŭ statŭ europénŭ (Mişcare în drépta.) Actualulŭ ministru-preşedinte a ḑisŭ în 1870, când s'a creatŭ acéstă lege, că ea întroduce prin contrabandă centralisarea sub mantaua autonomiei (Ilaritate în stânga).

Restaurarea funcţionarilorŭ e punctulŭ celŭ mai negru din viéţa nóstră publică. Funcţionariĭ, carĭ pe acéstă cale ajungŭ la posturĭ, nu potŭ avé vaḑă la porŭ. Vedemŭ la alegerĭ pe Maghiarĭ pactândŭ cu duşmanii ţĕrii pentru voturĭ, vedemŭ oficiele odihnindu-se lunĭ intregĭ înainte de restaurare, vedemŭ grupându-se consorţie, în care singuraticii membri în raportŭ cu léfa oficiului la care aspiră contribue la capitalŭ. Posiţiunea nesigură espune pe funcţionarŭ la orĭce presiune şi toţĭ factorii, carĭ au influinţă asupra lui, cerŭ dela elŭ sĕ nu dea atenţiune interesului generalŭ, legii; îlŭ facŭ capabilŭ de corupţiune. Alegerea subordinéză pe funcţionarŭ influinţelorŭ locale, şi acésta e unŭ periculŭ pentru interesele naţionale, căcĭ acésta însemnéză totŭ atâta, ca şi cum d. e. s'ar organisa o armată, numindŭ duşmanulŭ pe oficerĭ. Nicĭ cu cele mai marĭ geniurĭ în frunte, cu asemenea organe n'ar puté apĕra guvernulŭ interesele statului şi ale naţiunii. Chiar ministrulŭ-preşedinte a ḑisŭ în 1870, că legea, creată atuncĭ, întroduce domnia personală, absolutismulŭ în instituţiunea comitatului.

Legea din 1870 este cea mai mare minciună a vieţii nóstre publice, ne-a datŭ centralisare fără putere, biurocratismŭ fără ordine, volnicia fişpanului şi funcţionarilorŭ în locŭ de libertate, în locŭ de alegere numire cu forţa, în locŭ de realisarea interesului publicŭ domnia intereselorŭ locale şi personale.

O reformă ar fi aşadéră desfiinţarea acestei minciunĭ. Décă alegerea falsificată amĕsuratŭ legii din 1870 se apĕră cu aceea, că nu putemŭ lăsa sĕ intre în administraţiune elemente duşmane statului, de ce nu aplicămŭ celŭ mai simplu şi mai onestŭ mijlocŭ, numirea, şi de ce nu aceea, ce nu se unesce cu demnitatea statului? (Mişcare.)

Autonomia comitatului numai atuncĭ póte deveni unŭ adevĕrŭ, cândŭ vomŭ separa agendele statului şi vomŭ lua guvernului pretestulŭ şi ocasiunea d'a pune sub epitropiă comitatele. Marea centralisare creată prin legea din 1870 ar înceta, posiţiunea fişpanului, acestŭ periculŭ fórte mare alŭ libertăţii generale şi alŭ autonomiei ar fi superfluu. Reforma ar trebui sĕ fiă conservatóre, în sensulŭ, ca numirea sĕ se mărginéscă numai la acele organe, care ocupă funcţiunĭ de statŭ, şi în care numai acele elemente s'ar întrebuinţa, din care constă corpulŭ de aḑĭ alŭ funcţionarilorŭ şi carĭ tocmai prin noua organisare sĕ se educeze în simţĕmêntulŭ datoriei, legalităţii şi curăţeniei morale.

Ministru-preşedinte a numitŭ in 1870 proiectulŭ de lege municipală de »cea mai periculósă lege, ce le-a creatŭ dieta« şi aḑĭ elŭ susţine acea lege. Imbunătăţirea, ce se pretinde că se ţintesce prin proiectŭ în administraţiune, nu se ajunge prin lărgirea competinţei fişpanului. După ce laudă oratorulŭ administraţiunea prusiană, ca cea mai dréptă şi mai onestă, declară, că nu primesce proiectulŭ de lege ca basă a desbaterii speciale. (Vii aprobărĭ în stânga şi în stânga estremă).

Bela *Vámos* laudă proiectulŭ, care posede o îndreptăţire de esistenţă. Statulŭ şi societatea trebue sĕ se asimileze astfelŭ, încâtŭ viéţa poporului şi instituţiunile statului maghiarŭ sĕ se contopéscă într'unŭ totŭ organicŭ şi acestŭ proiectŭ e unŭ mijlocŭ eficace pentru acésta. Primesce proiectulŭ ca basă a desbaterii speciale. (Vii aprobărĭ în drépta). (Va urma.)

## Rĕsboiu sângerosŭ, fómete, epidemiă...?

Diarulŭ scorniturilorŭ sensaţionale, nesăbuitulŭ „Ellenzék“ în numĕrulŭ sĕu dela 9 Martie scrie următorele:

»Suntŭ 8 dile, de când locuitorii valachĭ din Chelbazĕrŭ, Bórtă, Poiana etc. în urma unui pretinsŭ ordinŭ dela Papa şi din Blaşiu tótă diua, de diminéţa până séra, âmblă la biserică rogându-se şi pocăindu-se; preotulŭ în tóte dimineţile le predică despre lucrurĭ îngrozitóre, anume despre unŭ mare rĕsboiu sângerosŭ, în care va perì unŭ neamŭ, despre o fómete mare, despre mortăciunĭ şi despre plóiă de sânge! Poporulŭ este fórte mişcatŭ, şoptesce şi se rógă tainicŭ; tótă diua umblă la biserică şi sunt de aceia, carĭ într'o di mergŭ de dece orĭ; de Joi séra până Duminecă diminéţa a fostŭ ordonatŭ unŭ postŭ aspru.“

»Bĕtrânii şi tinerii plângŭ şi vérsă lacrimĭ, că în curêndŭ are se vină devastaţiunea, prada şi judecata cea de pe urmă. Bărbaţii umblă în tăcere şi pe gândurĭ şi numai cu câte unŭ cuvêntŭ scăpatŭ, cu fetele lorŭ hipocrite tradézâ celoralalte naţionalităţĭ, că acolo în biserică sunt pregătite spiritele la ceva; dela babe şi dela băeţĭ se póte audì mai multŭ, şi înţelegemŭ atâta, că poporulŭ se pregătesce în secretŭ pentru ceva, pentru bătaiă.“

„Ţĕranii noştrii maghiarĭ — că şi de acestia se află vr'o câteva familii, — au venitŭ la mine şi m'au rugatŭ sĕ le spunŭ, ce scriu diarele despre bătaiă, pentru că Valachii şi anume I. S. astădĭ a disŭ cătră unŭ Sasŭ: »peste vr'o două sĕptĕmânĭ se vii numai la mine, se-ţĭ dau fĕrtate haine valache.«

„Pe semne în cerculŭ nostru se pregătesce vre-o intensivă revoltă secretă sub masca indulgenţei bisericescĭ, póte că tocmai după porunca „Iridentei,« ca înainte de isbucnirea ultimei revoluţiunĭ polone, când Polonii din Rusia în biserică şi la procesiunĭ au pregătitŭ revoluţiune! N'ar strica, décă energiosulŭ nostru fişpanŭ ar cerceta, ce felŭ de ordinaţiune papală séu mitropolitană a dispusŭ acéstă evlaviă bisericéscă neobicĭnuită? Are ceva basă, séu e vre-o apucătură numai, séu din ordinaţiunea „sfintei Iridente“ sunt îmboldite spiritele credincioşilorŭ, suntŭ alarmaţĭ locuitorii cu astfelŭ de lucrurĭ próste.

„Dintre preoţii din acestŭ cercŭ celŭ mai cu renume este Pavelŭ Popescu din Borta, şi ar fi de doritŭ, ca solgăbirĕulŭ sĕ aibă mai multă grijă de acestŭ preotŭ, care ţine predicaţiunĭ despre ploi de sânge.

»Óre casului cu dinamită din Oţelŭ, — de s'a întêmplatŭ într'adevĕrŭ — nu ne-ar pune pe urme sigure aicĭ în Bortă, décă vomŭ combina, că tocmai ginerele acestui Rolando, R.... D...., care şede în Mediaşŭ şi e unulŭ din malcontenţii valachĭ, e de nascere din Oţelŭ şi e posesorŭ acolo?“ —

Atâta din »Ellenzék.“ Nu cumva tóte aceste tainice pregătirĭ, ce se facŭ pentru o plóiă de sânge suntŭ puse la cale de cei dela „Ellenzék«, carĭ vorŭ acum sĕ mascheze lucrulŭ, aruncându-le totŭ în spinarea Românilorŭ? —

---

## Esportulŭ şi importulŭ României.

Acum câteva dile, d. senatorŭ V. Obedeanu a făcutŭ o propunere senatului românŭ de a numi o comisiune din sînulŭ sĕu pentru a pregăti tóte elementele trebuinciόse, carĭ vorŭ servi de basă la discutarea tarifului românŭ autonomŭ. Acéstă propunere s'a trimisŭ la secţiunĭ, şi d. V. Obedeanu, delegatŭ, a făcutŭ următorulŭ raportŭ:

„Domnilorŭ senatorĭ! Ţéra nóstră fiindŭ eminamente agricolă a trebuitŭ sĕ ne dămŭ bine séma, carĭ suntŭ principalele cause de scădere a exportului nostru, mai vêrtosŭ celŭ de vite cornute şi rîmătorĭ, faţă cu starea lui de înflorire de mai nainte.

Incepêndŭ dér cu anulŭ 1871 şi până la 1876, semestrulŭ I, găsimŭ la exportŭ suma de lei vechĭ 874,153,337 lei. La importŭ suma de lei 557,588,575; o diferinţă prin urmare în favórea nóstră de 316,547,762 lei vechĭ.

Exportulŭ din semestrulŭ II, pe anulŭ 1876, este de lei vechĭ 142,587,465. Importulŭ pe acelaşĭ semestru este de 123,968,060; prin urmare o diferinţă érăşĭ în favórea nóstră de 18,621,415 lei vechĭ.

Calculândŭ sumele exportului şi importului nostru pe anulŭ 1877 găsimŭ la exportŭ 141,081,100. La importŭ 335,548,299 lei vechĭ; o diferinţă deja în defavórea nóstră de 194,467,899 lei vechĭ.

Calculândŭ asemenea sumele exportului nostru pe cei 7 anĭ dela 1878, de când s'a promulgatŭ şi noua lege monetară, găsimŭ la exportŭ 1,530,624,948 lei noi. La importŭ 2,014,904,256; o diferinţă în defavórea nóstră de 493,279,308 lei nuoi.

*Acéstă stare de lucrurĭ e îngrozitóre.* Diferinţa enormă între exportŭ şi importŭ ne impune datoria, ca adevĕraţĭ representanţĭ ai naţiunei, sĕ nu mai facemŭ teorii abstracte, *ci cu o oră mai înainte sĕ căutămŭ cu toţii sĕ aducemŭ îndreptarea acestei stărĭ de lucrurĭ derăpănătóre,* stabilindŭ pe câtŭ va fi în putinţa nóstră echilibrulŭ ce exista între importŭ şi exportŭ mai 'nainte de aceştĭ dece anĭ în România.

Ca sĕ cunóştemŭ cu deamĕnuntulŭ consecinţele desastruóse ale încheierei convenţiunei nóstre comerciale cu Austro-Ungaria, sĕ 'mĭ permiteţĭ d-lorŭ senatorĭ a pune sub ochii d-vóstră relaţiunile nóstre comerciale şi resultatulŭ purŭ dobânditŭ numai cu Austro-Ungaria.

Incepêndŭ érăşĭ de la anulŭ 1871 şi până la 1876, semestrulŭ I. avemŭ la exportŭ suma de 319,495,543 lei vechĭ. La importŭ lei vechĭ 219,691,025; o diferinţă în favórea nóstră de 99,804,518 lei vechĭ.

Dela semestru II 1876 şi până la 1877 inclusivŭ, la exportŭ avemŭ 138,733,607. La importŭ 242,635,041; o diferinţă în defavórea nóstră de 103,901,434 lei vechĭ.

Pe anii însĕ dela 1878 şi până la 1884 la exportŭ avemŭ suma de 507,797,460. La importŭ 972,516,882; o diferenţă în defavórea nóstră *numai din relaţiunile comerciale cu imperiulŭ* vecinŭ de 464,719,422 lei noi.

Cu toţii cunóştemŭ pĕrerile exprimate ale camerilorŭ de comerciu din Austro-Ungaria, în privinţa unei nouĕ reinoirĭ a convenţiunii comerciale şi încă pe base mai favorabile îndustriei austriace. Unŭ pasŭ încă înainte pe acestŭ priporŭ şi inaugurarea din nou a unui astfelŭ de sistemŭ economicŭ, nu va aduce cu sine de câtŭ însăşĭ sdruncinarea financelorŭ nóstre, *paralisarea cu totulŭ a creditului particularilorŭ şi chiar existenţa Statului românŭ.*

Acestea suntŭ, d-lorŭ senatorĭ, motivele, carĭ m'au indemnatŭ pe mine unulŭ de a propune onor. Senatŭ, ca sĕ bine-voiască a numi o comisiune, ca sĕ pregătéscă tóte elementele necesare relative la discuţiunea tarifului nostru autonomŭ.

Aducêndŭ acestea la cunoştinţa d-vóstrĕ am onóre a vĕ ruga sĕ bine-voiţĭ a admite conclusiunile acestui raportŭ de a se numi o comisiune compusă din şépte membri din sînulŭ unor. Senat.

*Raportorŭ, V. Obedeanu.*

---

## Ranele poporului.

*Codrulŭ Sĕlagiului* 1886 Marţişorŭ 7.

Cine nu cunósce starea vitregă a poporului selăgianŭ ar cugeta, că se află în sînulŭ lui Avramŭ, de nu se căesce de sărăcia, care a înăbuşitŭ tóte straturile poporului. Ar cugeta, că afirmaţiunile D-lorŭ dela cârmă tóte suntŭ drepte. Dér cu inimă deschisă şi îmbrăcatŭ în hainele inocenţii vinŭ a spune serbătoresce, că afirmaţiunile „eroilorŭ dilei,« carĭ dicŭ: că, sub guvernarea de astădĭ naţionalităţile suntŭ fericite, indestulite şi se bucură de-o stare bună materială, suntŭ numai visurĭ fantastice séu suciturĭ rĕutăciόse. Sciutŭ este, că sĕrăcia totdéuna a avutŭ cuibŭ unde şi unde, dér astădĭ sărăcia e generală aşa dicêndu şĭ cuibărită în tóte căminele poporului de-arêndu-lŭ.

Şi fără frică de pĕcatŭ afirmŭ, că acéstă sărăciă generală este urmarea administraţiunei sale, care e la ordinea dilei. Astădĭ contra legii i se vinde bietului poporŭ vaca ultimă de cătră esecutorii, carĭ din luna lui Noemvre cutrieră comunele dearêndulŭ pentru o restanţă de 5 fl. Ii rĕmânŭ câte 4—5 copii fără o linguriţă de lapte şi plângŭ amarŭ, de cugeţĭ, că ţi-se rupe inima. I se iau tóte bucăciórele ce asemenea nu este ertatŭ, şi rĕmânŭ familii nenumĕrate fără o bucăţică de pâne. Se vêndŭ moşii fără cruţare, fără preţŭ, mai numai pe pere moi. I se iau bietului poporŭ şi mobilele necesare din casă. Şi tóte aceste lucrurĭ legale şi ilegale se întêmplă într'unŭ têmpŭ secŭ, când din nimica nu póte face bietulŭ poporŭ banii. Se întêmplă atuncĭ, când poporului ar trebui sĕ i se dea ajutorŭ.

Aşa se vede, că au scăpatŭ din vedere d-nii dela cârmă sântulŭ principiu: că o ţéră numai atuncĭ póte ave speranţă de a înflori, când (opinca) clasa inferióră a poporului, care este talpa ţĕrii şi rademulŭ, ei se bucură de o stare materială bună!

Décă tóte aceste s'ar întêmpla cu toţĭ, fără deosebire de rassă şi de posiţiă socială, aşŭ mai tăcé, dér nu se întêmplă aşa. Scrutătorulŭ agerŭ fără multă încordare póte afla şi arăta ómenii de posiţia mai înaltă cu restanţii de dare de câte 800—1000 fl., carĭ nu suntŭ espuşĭ nicĭ esecuţiunilorŭ celorŭ legale. Aci zace rĕulŭ şi nedreptatea. Multe de soiulŭ acesta v'aşĭ mai putea scrie!

Sĕ aruncămŭ o privire scurtă preste (cerculŭ) forulŭ judecătoriei. Aicĭ asemenea se tractézâ rĕu cu poporulŭ, aşa că pentru orĭce causă câtŭ de bagatelă e silitŭ ţĕranulŭ a merge cu advocatulŭ la lege, căcĭ alcum i se face nedreptate. Advocatulŭ pretinde banĭ şi aceste contribuescŭ la sărăciă.

La cărţile funduare am fostŭ martorulŭ unei scene, când anume unŭ »Măria-sa« pe unŭ ţĕranŭ, pentru că a avutŭ curagiulŭ de a-lŭ întreba cum sta moşia lui N. din comuna N. l'au ameninţatŭ cu bătaiă dicêndŭ: afară moţule prostŭ, că te pălmuescŭ (Ki paraszt mócz, mert felképellek.)

Rĕu esemplu dela unŭ omŭ pretinsŭ »cultŭ“. Şĭ-a uitatŭ datorinţa »Măria-Sa« faţă de poporulŭ, căruia e datorŭ sĕ servéscă. Óre nu poporulŭ pe care îlŭ batjocoresce îi dă pânea în gură? Paremi-se că şi moţulŭ contribuesce la visteria statului din ródele muncei sale, câştigate cu sudóre, de unde îşĭ trage „Măria-Sa« lefa.— Tóte aceste neînţelegerĭ se întêmplă din acea causă, că *„măriele lorŭ“ nu cunoscŭ limba poporului românŭ*, care în Sĕlagiu este în maioritate absolută. Se întêmplă mai departe, pentru ura ce-o nutrescŭ faţă de totŭ ce e românŭ. De locŭ nu e respectatŭ de cei dela cârmă § 27 din legea de naţionalitate din 1868!

O radă de speranţă însĕ mai nutresce inima tare a poporului nostru multŭ îndurătorŭ, elŭ dice: »D-deu sĕ va îndura şi ne va da şi mai bine!« Dare-ar D-deu oftezŭ şi eu sĕ ni se strămute sórtea, sĕ ne bucurămŭ şi noi câteva momente de viéţa nóstră!

*Diogene.*

---

*Bistriţă* în 3 Martie 1886.

(*Petrecerea şcolarilorŭ din Bistriţă*). Duminecă în 21 Faurŭ st. n. sa ţinutŭ în Bistriţă o petrecere între şcolarii dela scóla română poporală, aranjată de d-lŭ *Teofilŭ Grigorescu* (alias *Gherghelŭ*), învĕţătorŭ la scóla poporală de aicĭ, şi a multŭ stimatului domnŭ protopopŭ *Alexandru Silaşi.*

Petrecerea s'a începutŭ la 7 óre séra, în edificiulŭ scólei, şi a duratŭ până cătră 1 óră din nópte. La petrecere au apărutŭ micuţii scolarĭ înbrăcaţĭ în costume naţionale române: în cămĕşi fórte frumóse, încinşĭ cu tricolorulŭ naţionalŭ, cu opincĭ elegante legate cu petele tricolorŭ şi avêndŭ atêrnate la picióre zurgălaie. Fetiţele au apărutŭ parte în costume bistriţenescĭ, parte în someşeneşcĭ şi parte în bărgăoneşcĭ.

Petrecerea s'a deschisŭ cu cântărĭ frumóse, esecutate de micuţii scolarĭ şi fetiţe în acompaniare cu învĕţătorulŭ lorŭ. După aceea s'a danţatŭ «Someşana.« In decursulŭ jocului au fostŭ şcolarii fórte bine dispuşĭ şi săriau cu toţii de bucuriă, micuţii erau fórte mulţămiţĭ. Mai departe s'au cântatŭ totŭ de micuţii scolarĭ mai multe cântece, precum »Latina ginte e regină.“ »Peneşŭ Curcanulŭ« ş. a.

La acésta petrecere au participatŭ în prima liniă toţĭ părinţii scolarilorŭ, după aceea dintre inteligenţa româna din Bistriţă au fostŭ: multŭ stimatulŭ d-nŭ protopopŭ *Alexandru Silaşi*, domnulŭ *Vasile Ranta Buticescu*, jude la tribunalulŭ de aicĭ, D. *Lica*, advocatŭ; după aceea au fostŭ şi dintre oficerii românĭ şi anume: d-nulŭ Nico Marinŭ c. r. căpitanŭ, d. *Ceuşanŭ* şi *Hanganŭ*, locotenenţĭ, d. *Baila* sublocotenentŭ, toţĭ din regimentulŭ 63 de infanterie, şi alţĭ mai mulţĭ pe carĭ nu am pututŭ a mi-i nota. Petrecerea a avutŭ unŭ succesŭ fórte strălucitŭ, ceea ce nicĭ nu se putea crede, că va fi aşa. Merită laudă bravulŭ învĕţătorŭ, pentru intreprinderile lui cele multe şi bune, căcĭ e nĕobositŭ în înstruirea şi buna creşcere a micuţilorŭ scolarĭ.

*Unŭ participantŭ.*

---

## SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 10 Martie, 3·30 óre. — In camera deputaţilorŭ, cu ocasiunea desbaterei asupra jurisdicţiunei, *deputatulŭ românŭ Truţa ridică plângerea, că naţionalităţile în Ungaria suntŭ apăsate.* Pressa maghiară, societatea maghiară luptă în contra naţionalităţilorŭ. Chiar şi proiectulŭ de lege ce se desbate nu are altŭ scopŭ de câtŭ apĕsarea. Oratorulŭ arătă gravaminele naţionalităţilorŭ, espuse dorinţa lorŭ d'a se reforma legea electorală, d'a se întroduce jurisdicţiunea administrativă, d'a se desfiinţa dreptulŭ virilistŭ, d'a se întroduce votarea secretă. Dela naţionalităţĭ sĕ nu se céră, ca ele sĕ-şĭ jertféscă naţionalitatea şi limba. Oratorulŭ respinge proiectulŭ de lege.

Ministru-preşedinte *Tisza* reflectézâ numai asupra duorŭ imprejurărĭ. Antevorbitorulŭ se provocà la atacurile foilorŭ unguresci în contra naţionalităţilorŭ. Ministrulŭ negreşitŭ că nu aprobă totŭ ce apare în foile unguresci cu privire la naţionalităţĭ, cu tóte astea e rĕu, că se ia atâtŭ de strictŭ astfelŭ de emanaţiunĭ, deórece în foile române se tipărescŭ astfelŭ de lucrurĭ, ce nicăerĭ nu se suferŭ nepedepsite, şi cu tóte astea antevorbitorulŭ a afirmatŭ, că naţionalităţile suntŭ apĕsate. Afirmarea, că proiectulŭ de lege din desbatere e unŭ mijlocŭ de apĕsare a naţionalităţilorŭ, e deplinŭ combătută prin împrejurarea, că în proiectŭ nu se vorbesce de nicĭ unŭ altŭ casŭ, decâtŭ de astfelŭ de casurĭ, unde esistă momente duşmane statului. Décă aceste mĕsurĭ se privescŭ ca mijlóce d'a apĕsa naţionalităţile, atuncĭ acésta e o mărturisire a vinei. (Aprobărĭ).

---

## DIVERSE.

**Unŭ patŭ de cristalŭ.** — Şahu Persiei a primitŭ dela împĕratulŭ Alexandru alŭ Rusieĭ la 1825 unŭ darŭ fórte originalŭ. Acesta e unŭ patŭ de cristalŭ masivŭ, unicŭ în felulŭ sĕŭ, cu multŭ argintŭ pe dînsulŭ, avêndŭ d'asupra unŭ pologŭ preţiosŭ de cristalŭ. Mai multe trepte de sticlă albastră ducŭ în susŭ şi de ambele părţĭ avea capete de lei, totŭ de cristalŭ, spre a curge din ele apă aromatică, alŭ cărei murmurŭ linŭ sĕ legene în somnŭ pe monarhulŭ persianŭ. De acestŭ patŭ minunatŭ sĕ ţinŭ şi candelabre marĭ de cristalŭ, care-lŭ facŭ sĕ străluceascâ întocmai ca o mie de diamande. Acéstă operă s'a făcutŭ în Petersburgŭ şi astădĭ chiar este una din mobilele palatuluĭ din Teheran, ce merită mai multŭ a fi vĕdută.

---

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

### Cursulŭ la bursa de Viena

din 9 Martie st. n. 1886

| | |
|---|---|
| Rentă de aurŭ 4% | 104 85 |
| Rentă de hârtiă 5% | 95.90 |
| Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare | 153.— |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) | 100 85 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune) | 127 — |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune) | 115.20 |
| Bonurĭ rurale ungare | 104 75 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104 75 |
| Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ | 104.75 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104.75 |
| Bonurĭ rurale transilvane | 104 75 |
| Bonurĭ croato-slavone | 104.75 |
| Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. | 100.— |
| Imprumutulŭ cu premiu ung. | 122 — |
| Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului | 125.— |
| Renta de hărtiă austriacă | 86 45 |
| Renta de arg. austr. | 86.50 |
| Renta de aurŭ austr. | 114 75 |
| Losurile din 1860 | 140 50 |
| Acțiunile băncei austro-ungare | 872.— |
| Act. băncei de creditŭ ung. | 306.25 |
| Act. băncei de creditŭ austr. | 299.— |
| Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ | 5.91 |
| Napoleon-d'orĭ | 999.—½ |
| Mărcĭ 100 împ. germ. | 61.60 |
| Londra 10 Livres sterlinge | 125.85 |

### Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 24 Fevruarie, st. v. 1886.

| | Cump. | vênd. |
|---|---|---|
| Renta română (5%). | 92½ | 93½ |
| Renta rom. amort. (5%) | 96— | 96½ |
| » convert. (6%) | 88¼ | 89¼ |
| Împr. oraș. Buc. (20 fr.) | 30— | 32— |
| Credit fonc. rural (7%) | 102— | 103— |
| » „ „ (5%) | 85¼ | 86— |
| » » urban (7%) | 98— | 99— |
| » » » (6%) | 92— | 93— |
| » » » (5%) | 82¾ | 83½ |
| Banca națională a Românieĭ 500 Lei | —— | —— |
| Ac. de asig. Dacia-Rom. | —— | —— |
| « » » Națională | —— | —— |
| Aurŭ contra bilete de bancă | 15 — | 15¼ |
| Bancnote austriace contra aurŭ. | 2.00— | 2.02 |

### Cursulu pieței Brașovŭ

din 4 Martie st. n. 1886

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Bancnote românescĭ | Cump. | 8.62 | Vênd. | 8.65 |
| Argint românesc | » | 8.50 | » | 8.60 |
| Napoleon-d'orĭ | » | 9.97 | » | 10.02 |
| Lire turcescĭ | » | 11.22 | » | 11.32 |
| Imperialĭ | » | 10.20 | » | 10.30 |
| Galbenĭ | » | 5.90 | » | 5.95 |
| Scrisurile fonc. »Albina« | » | 100.— | » | 101.— |
| Ruble Rusescĭ | » | 123.— | » | 124.— |
| Discontulŭ | » | 7—10 % pe anŭ. | | |



# Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

### Predealŭ-Budapesta

| | Trenŭ de persóne | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|
| Bucurescĭ | — | — | 7.45 | — |
| **Predealŭ** | — | — | 12.50 | — |
| | — | — | 1.09 | — |
| Timișŭ | — | — | 1.40 | — |
| Brașovŭ | — | — | 2.27 | — |
| | 6.22 | — | 2.55 | — |
| Feldióra | 7.01 | — | 3.38 | — |
| Apatia | 7.33 | — | 4.17 | — |
| Agostonfalva | 8.01 | — | 4.47 | — |
| Homorodŭ | 8.45 | — | 5.42 | — |
| Hașfaleu | 10.10 | — | 7.37 | — |
| Sighișóra | 10.29 | — | 8.01 | — |
| | 10.39 | — | 8.21 | — |
| Elisabetopole | 11.19 | — | 9.05 | — |
| Mediașŭ | 11.54 | — | 9 43 | — |
| Copsa mică | 12.12 | — | 10.02 | — |
| Micăsasa | 12.56 | — | 6.20 | — |
| Blașiu | 1.30 | — | 6.59 | — |
| Crăciunelŭ | 1.45 | — | 7.15 | — |
| Teiușŭ | 2.11 | — | 7.43 | — |
| Aiudŭ | 2.55 | — | 8.29 | — |
| Vințulŭ de susŭ | 3.17 | — | 8.55 | — |
| Uióra | 3.24 | — | 9.04 | — |
| Cucerdea | 3.31 | — | 9.12 | — |
| Ghirisŭ | 4.09 | — | 10.23 | — |
| Apahida | 5.36 | — | 12.32 | — |
| Clușiu | 5.56 | — | 12.59 | — |
| | 6.08 | — | — | 8.00 |
| Nedeșdu | 6.29 | — | — | 8.34 |
| Ghirbĕu | 6.45 | — | — | 8.59 |
| Aghirișŭ | 7.00 | — | — | 9.34 |
| Stana | 7.26 | — | — | 10.16 |
| Huiedinŭ | 7.48 | — | — | 11.04 |
| Ciucia | 8.28 | — | — | 12 17 |
| Bucia | 8.47 | — | — | 12.47 |
| Bratca | 9.06 | — | — | 1.21 |
| Rév | 9.26 | — | — | 2.05 |
| Mező-Telegd | 10 01 | — | — | 3.08 |
| Fugyi-Vásárhely | 10.20 | — | — | 3.39 |
| Várad-Velințe | 10.30 | — | — | 3.55 |
| Oradia-mare | 10.37 | — | — | 4.05 |
| | 10.51 | — | 10.37 | — |
| P. Ladány | 12.37 | — | 12 59 | — |
| Szolnok | 2.58 | — | 4.45 | 8.22 |
| **Buda-pesta** | 6.00 | — | 10.05 | 10.30 |
| Viena | 6.35 | — | 10.50 | — |
| | 3.00 | — | 6.05 | — |

**Nota**: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

### Budapesta—Predealŭ

| | Trenŭ omnibus | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|---|
| Viena | — | — | — | — | -- |
| **Budapesta** | 6.47 | — | 3.15 | 6.20 | 8.00 |
| **Szolnok** | 10.37 | — | 7.29 | 9.11 | 11.40 |
| **P. Ladány** | 1.44 | — | 8.27 | 11.26 | 2.31 |
| **Oradea mare** | 5.33 | — | — | 1.28 | — |
| Várad-Velencze | — | — | 9.45 | 2.00 | -- |
| Fugyi-Vásárhely | — | — | 9.59 | 2 11 | -- |
| Mező-Telegd | — | — | 10.28 | 2.34 | — |
| Rév | — | — | 11.36 | 3.18 | -- |
| Bratca | — | — | 12.10 | 3.41 | — |
| Bucia | — | — | 12.43 | 4.01 | — |
| Ciucia | — | — | 1.31 | 4.26 | — |
| Huiedin | — | — | 2.56 | 5.08 | — |
| Stana | — | — | 3.29 | 5.27 | — |
| Aghiriș | — | — | 4.00 | 5.50 | — |
| Ghirbĕu | — | — | 4.18 | 6.02 | — |
| Nedeșdu | — | — | 4.36 | 6.24 | -- |
| Clușiu | — | — | 5.05 | 6.43 | -- |
| | 12.05 | — | — | 7.03 | — |
| Apahida | 12.31 | — | — | 7.26 | — |
| Ghiriș | 2.16 | — | — | 8.51 | — |
| Cucerdea | 3.12 | — | — | 9.31 | — |
| | 3.32 | — | — | 9.43 | — |
| Uióra | 3.41 | — | — | 9.51 | — |
| Vințulŭ de susŭ | 3.50 | — | — | 9.58 | — |
| Aiudŭ | 4.25 | — | — | 10.24 | — |
| Teiușŭ | 4.50 | — | — | 10.44 | -- |
| Crăciunelŭ | 5.41 | — | — | 11.28 | -- |
| Blașŭ | 6.02 | — | — | 11.44 | — |
| Micăsasa | 6.40 | — | — | 12.18 | — |
| Copșa mic | 7.00 | — | — | 12.36 | -- |
| Mediașŭ | [illegible] | — | — | 1.22 | 6.01 |
| Elisabetopole | — | — | -- | 1.56 | 6.40 |
| Sigișóra | — | — | — | 2.34 | 7.20 |
| Hașfaleu | — | — | — | 3.02 | 8.01 |
| Homorod | — | — | — | 4.41 | 10.05 |
| Agostonfalva | — | — | — | 5.30 | 11.02 |
| Apatia | — | — | — | 6.03 | 11.37 |
| Feldióra | — | — | — | 6.35 | 12.14 |
| Brașovŭ | — | — | — | 7.14 | 1.09 |
| | — | — | — | -- | 1.50 |
| Timișŭ | — | — | — | — | 2.48 |
| **Predealŭ** | — | — | — | — | 3.23 |
| | — | — | — | — | 4.56 |
| Bucurescĭ | — | — | — | — | 9.40 |

### Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne |
|---|---|---|---|
| **Teiușŭ** | 11.09 | — | 3.56 |
| Alba-Iulia | 11.46 | — | 4.27 |
| Vințulŭ de josŭ | 12.20 | — | 4.53 |
| Șibotŭ | 12.52 | — | 5.19 |
| Orăștia | 1.19 | — | 5.41 |
| **Simeria** (Piski) | 1.48 | — | 6.08 |
| Deva | 2.35 | — | 6.39 |
| Branicĭca | 3.04 | — | 7.04 |
| Ilia | 3.36 | — | 7.29 |
| Gurasada | 3.50 | — | 7.41 |
| Zam | 4.25 | — | 8.12 |
| Soborșin | 5.09 | — | 8.49 |
| Bĕrzova | 5.56 | — | 9.29 |
| Conopŭ | 6.18 | — | 9.49 |
| Radna-Lipova | 6.57 | 6.14 | 10.23 |
| Paulișŭ | 7.12 | 6.30 | 10.37 |
| Gyorok | 7.27 | 6.47 | 10.52 |
| Glogovațŭ | 7.56 | 7.17 | 11.18 |
| **Aradŭ** | 8.10 | 7.32 | 11.32 |
| **Szolnok** | 2.39 | 12.00 | 4.53 |
| | 3.16 | 12.14 | 5.10 |
| **Budapesta** | 7.10 | 2.10 | 8.16 |
| Viena | — | 8.00 | 6.05 |

### Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ acceleratŭ | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| Viena | 11.00 | 7.15 | — |
| **Budapesta** | 8.05 | 1.45 | 8.00 |
| Szolnok | 11.02 | 3.44 | 11.40 |
| | 11.12 | 4.02 | 12.00 |
| **Aradŭ** | 3.37 | 7.53 | 5.25 |
| Glogovațŭ | 4.13 | — | 6.19 |
| Gyorok | 4.38 | — | 6.46 |
| Paulișŭ | 4.51 | — | 7.00 |
| Radna-Lipova | 5.10 | — | 7.23 |
| Conopŭ | 5.38 | — | 7.51 |
| Bĕrzova | 5.57 | — | 8.10 |
| Soborșin | 6.42 | — | 5.58 |
| Zam | 7.14 | — | 9.28 |
| Gurasada | 7.43 | — | 9.56 |
| Ilia | 8.01 | — | 10.17 |
| Branicĭca | 8.21 | — | 10.38 |
| Deva | 8.47 | — | 11.05 |
| Simeria (Piski) | 9.05 | — | 11.23 |
| Orăștiă | 10.10 | — | 12.24 |
| Șibotŭ | 10.43 | — | 12.53 |
| Vințulŭ de josŭ | 11.04 | — | 1.22 |
| Alba-Iulia | 11.19 | — | 1.40 |
| **Teiușŭ** | 12.05 | — | 2.24 |

### Aradŭ-Timișóra

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne |
|---|---|---|---|
| **Aradŭ** | 6.00 | 12.55 | 8.25 |
| Aradulŭ nou | 6.25 | 1.21 | 8.36 |
| Németh-Ságh | 6.50 | 1.46 | 8.54 |
| Vinga | 7.19 | 2.18 | 9.13 |
| Orczifalva | 7.38 | 2.36 | 9.25 |
| Merczifalva | 7.56 | 2.53 | 9 36 |
| **Timișóra** | 8.42 | 3.40 | 10.06 |

### Simeria (Piski) Petroșenĭ

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| **Simeria** | 6.30 | 11.50 | 2.23 |
| Streiu | 7.05 | 12.27 | 3.00 |
| Hațegŭ | 7.53 | 1.19 | 3.49 |
| Pui | 8.46 | 2.10 | 4.40 |
| Crivadia | 9.33 | 2.57 | 5.28 |
| Banița | 10.11 | 3.35 | 6.07 |
| **Petroșenĭ** | 10.43 | 4.04 | 6.39 |

### Timișóra-Aradŭ

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| **Timișóra** | 6.07 | 12.25 | 5.00 |
| Merczifalva | 6.40 | 1.16 | 5.50 |
| Orczifalva | 6.51 | 1.34 | 6.07 |
| Vinga | 7.08 | 2.04 | 6.32 |
| Németh-Ságh | 7.23 | 2.25 | 6.53 |
| Aradulŭ nou | 7.40 | 2.54 | 7.24 |
| **Aradŭ** | 7.50 | 3.10 | 7.40 |

### Petroșenĭ—Simeria (Piski)

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus | Trenŭ da pers. |
|---|---|---|---|
| **Petroșenĭ** | 6.49 | 9.33 | 5 28 |
| Banița | 7.27 | 10.14 | 6.08 |
| Crivadia | 8.06 | 10 54 | 6.45 |
| Pui | 8.50 | 11.37 | 7.35 |
| Hațegŭ | 9.31 | 12 17 | 8 02 |
| Streiu | 10.16 | 12.58 | 8 44 |
| **Simeria** | 10.53 | 1.35 | 9.15 |

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ.